

57 . Piatra Neamț | Punct: valea Doamnei, Poiana Cireșului | Anul: 2019

Anul: 2019

Cod RAN: 120735.04

Perioade: Preistorie

Epoci: Paleolitic, Mezolitic

Tipuri sit: descoperire izolată

Categorii sit: Domestic

Autori: Marin Cărciumaru, Vasile Diaconu, Elena Cristina Nițu, Constantin Preoteasa, Mădălin-Cornel Văleanu, Horia Ghiță, Florin Ionuț Lupu, Ovidiu Cîrstina, Marian Leu, Elena-Anca Purcaru

Instituții: Complexul Național Muzeal "Curtea Domnească", Târgoviște, Complexul Muzeal Județean Neamț, Complexul Național Muzeal "Curtea Domnească", Târgoviște, Complexul Muzeal Județean Neamț, Complexul Muzeal Național "Moldova", Iași, Complexul Național Muzeal "Curtea Domnească", Târgoviște, Complexul Național Muzeal "Curtea Domnească", Târgoviște, Complexul Național Muzeal "Curtea Domnească", Târgoviște, Instituție Nedefinită

Raport

Așezarea de la Poiana Cireșului – Piatra Neamț, prin descoperirile realizate de-a lungul timpului, este unul dintre cele mai reprezentative situri paleolitice din România și printre cele mai importante situri gravetiene din Europa, așa cum o dovedește și valorificarea științifică la nivel internațional. Cercetările de aici s-au desfășurat, cu unele întreruperi, din 1998 până în prezent, iar săpăturile sistematice efectuate până la maxim 6 m adâncime au reliefat existența a șase niveluri paleolitice, datate prin mai multe metode (C-14, AMS, OSL, paleomagnetism) între 20.000 și 37.000 de ani uncal. B.P. În afară de nivelul Epigravetian, care este puternic deranjat, toate celelalte locuiri paleolitice sunt bine conservate, delimitate de strate sterile groase, foarte bogate din punct de vedere cultural, reflectând activități umane diverse: structuri de locuire, vetre, resturi faunistice, materiale litice foarte numeroase, zone cu pigmenți de ocru, o colecție bogată de unelte din os și corn, obiecte de artă etc., unele dintre ele fiind unice printre descoperirile paleolitice din România. Poiana Cireșului-Piatra Neamț este singurul sit paleolitic din estul României care a furnizat cel mai mare ansamblu faunistic dintre siturile gravetiene de la noi din țară, o colecție impresionantă de materiale dure animale, precum și majoritatea obiectelor de artă descoperite în paleoliticul din România. În prezent, așezarea de la Poiana Cireșului-Piatra Neamț a livrat circa 85 % din întregul număr de podoabe și peste 94 % din toate obiectele de artă descoperite până acum în așezările paleolitice din România. Industria pe materii dure animale este destul de bogată și diversă, fiind reprezentată prin patru unelte din fildes, vârfuri din corn de ren, precum și numeroase unelte din coarne de ren și cerb. La toate acestea se adaugă o extrem de bogată colecție de material litic, structuri de combustie, strate ocrate, structuri de locuire etc. Colecția de material litic cuprinde peste 15.000 de piese aflate în studiu.

Din punct de vedere metodologic, s-a utilizat un sistem unitar de înregistrare, folosit încă de la începutul reluării cercetărilor în 1998, care implică un punct 0 unic (398 m altitudine absolută, deasupra oricărui punct cu potențial arheologic din sit), un caroiaj temporar fixat în fiecare campanie la 1 m față de punctul 0, în raport cu care se realizează înregistrarea individuală în trei dimensiuni a tuturor artefactelor și structurilor. Colecția impresionantă de unelte, faună sau obiecte de artă descoperite aici este fără îndoială consecința metodei de săpătură și recuperare a materialelor. Întregul depozit cercetat până acum a fost epuizat prin decaparea în niveluri cu grosimi foarte mici (cca 2 cm), impuse de densitatea și dimensiunea materialului arheologic. De asemenea, o atenție deosebită s-a acordat tamisării sedimentului care s-a realizat prin site fine cu ochiuri de 2-3 mm grosime. Dimensiunea foarte mică a multor categorii de materiale, pentru care s-au depus eforturi considerabile în scopul recuperării în săpătură, precum și fragilitatea unui procent variabil din materialul faunistic ne-au impus folosirea unor unelte adaptate acestor piese, cum sunt spatulele din lemn și pensule fine. În stratul de cultură au fost utilizate cu preponderență spatule din lemn, renunțându-se la

șpacluri sau truele.

Circumstanțele și datele din teren, precum și rezultatele cercetărilor anterioare, au făcut subiectul a numeroase publicații din țară și străinătate, de aceea nu vom mai insista asupra lor în acest raport .

Obiectivul major al cercetărilor din situl Poiana Cireșului este determinat de înțelegerea dinamicii culturale a paleoliticului superior în regiunea est-carpatică. Din acest punct de vedere, situl Poiana Cireșului reprezintă o reală oportunitate deoarece este singura așezare gravetiană din România care se pretează bine unui proiect atât de ambițios, chiar dacă ar fi să luăm în considerare doar cele trei niveluri gravetiene, care, prin datările făcute în sit, sunt cuprinse între 20.000 și 30.000 de ani, perioada de dezvoltare a Gravetianului, un tehnocomplex văzut ca prima cultură paleolitică paneuropeană. Având în vedere marile schimbări climatice, inclusiv ultimul Maxim Glaciar din Pleistocenul superior, înregistrate în acest interval cronologic, locuirile din situl Poiana Cireșului pot oferi informații importante despre influența climatică asupra comunităților umane, implicit schimbări în gestiunea resurselor minerale sau animale.

În acest moment, Poiana Cireșului beneficiază de 52 datări absolute, făcute în patru laboratoare diferite (Beta Analytic - SUA, ORAU-Oxford - Anglia, Erlanger - Germania, RoAMS-Tanderom Bucharest). Spre deosebire de toate celelalte situri paleolitice din România, rezultatele probelor de la Poiana Cireșului sunt consistente, foarte coerente, inclusiv în cazul datărilor încrucișate realizate pe aceleași probe în laboratoare diferite.

Din punct de vedere tehnic, în concordanță cu obiectivul campaniei de săpare a nivelurilor paleolitice vechi din sit (25.000-37.000 ani BP), a fost mărită o parte din secțiunea VII, începută în anul 2007 și continuată în 2018, noua săpătură cuprinzând 9 mp, împărțiți în carouri de câte 1mp fiecare. Continuarea săpăturilor în partea estică a sitului a fost determinată de importante descoperiri realizate anul trecut, printre care identificarea a două noi locuri paleolitice care au vârste foarte vechi (32.000 și 37.000 BP). Noua secțiune a fost adâncită până la 6 m, ceea ce a reprezentat un efort considerabil având în vedere cantitatea uriașă de sediment excavat și timpul mare necesar delimitării stucturilor de locuire și tamisării întregului depozit.

Contrar estimărilor anterioare, nivelul Gravetian I (20.000 ani BP) se continuă pe latura estică a așezării, în secțiunea săpată densitatea materialelor descoperite fiind remarcabilă (Fig. 1). Caracteristica generală a zonei excavate este reprezentată prin asocierea preponderentă a fragmentelor osteologice cu vetre foarte groase și bine prezervate. Așa cum este deja cunoscut, în acest nivel animalul vânat majoritar a fost renul. Există situații când elementele faunistice au fost descoperite în conexiune anatomică. Repartiția spațială este similară cu cea observată în secțiunile săpate în 2014 și 2015, localizate pe latura sudică a sitului. Două structuri de combustie circulare, adâncite, care se uneau, au fost delimitate pe o suprafață de 1,5 mp. Alături de acestea, numeroase zone cu ocră se evidențiază. De asemenea, fauna era concentrată în jurul vetrelor. Pe lângă recuperarea de materiale litice și osteologice, a fost descoperit și un obiect de podoabă: o mărgea din *Dentalium* sp.

Celelalte două niveluri Gravetiene au fost definite prin concentrări de materiale litice și osteologice, îndeosebi oase de bizon. În ambele, au fost delimitate urme de arsură și bucăți de cărbune. De asemenea, pentru prima dată, în al doilea nivel Gravetian au fost descoperite și obiecte de podoabă, reprezentate prin mărgele din cochilii perforate de *Lithoglyphus apertus*. În campaniile anterioare, astfel de podoabe nu au fost recuperate decât din cel de-al treilea nivel Gravetian.

Unul dintre cele mai importante rezultate ale campaniei arheologice din anul 2019 a reprezentat-o recuperarea unui număr consistent de materiale litice din locuirile gravetiene vechi, îndeosebi din cel de-al doilea nivel. Astfel, completarea ansamblurilor litice cu noile descoperiri vor contribui la analiza globală tehnologică și tehnofuncțională a colecțiilor în scopul înțelegerii modului de utilizare a resurselor minerale de către comunitățile paleolitice, determinarea caracteristicilor tehnice ale industriei litice și caracterizarea culturală a comunităților paleolitice. Una dintre particularitățile nivelului Gravetian II, evidențiată în ansamblul litic descoperit în campaniile din 2018 și 2019, este definită de componența tipologică. Pe lângă lame retușate, piese à dos și gratoare, simple sau duble, realizate pe lame groase, au fost descoperite câteva zeci de piese fasonate pe partea ventrală cu retușe inverse, semi-invadatoare. Morfologia similară vârfurilor poate implica funcționarea acestora ca proiectile. Tipologic, sunt diferite de alte unelte specifice

gravetianului, analizele viitoare urmând să le definească mai bine. De asemenea, o altă individualizare a ansamblului litic este evidențiată prin descoperirea unor lamele retușate semi-abrupt pe întreaga circumferință, care necesită mai multe studii tafonomice pentru determinarea funcționalității.

Materialele descoperite în nivelul Gravetian III s-au concentrat, îndeosebi, într-o suprafață de doar 3 mp, pe latura estică a secțiunii, în jurul unor urme de arsură, unde au fost găsite încă 9 cochilii perforate din specia *Lithoglyphus naticoides*. Acestea întregesc colecția numeroasă de obiecte de podoabă reprezentate prin cochilii perforate descoperite în acest strat, numărul lor total ajungând la 63 de exemplare (10 exemplare descoperite în anul 2004, 2 exemplare în 2006, 32 în 2016, 4 în 2017, 6 în 2018, 9 în 2019). De altfel, singurele cochilii de melci perforate descoperite în paleoliticul din România provin din situl Poiana Cireșului. Ținând cont de dimensiunea foarte mică a acestora (diametrul maxim cuprins între 6 și 8 mm), dar și de fragilitatea lor, este evident că fără o metodă de săpătură foarte riguroasă aceste artefacte nu se puteau recupera. Trebuie să subliniem că în situl de la Poiana Cireșului este una din cele mai mari colecții de cochilii perforate din Gravetianul din Europa.

Așa cum am precizat mai sus, o parte din SVII (circa 4 mp) a fost adâncită până la 6 m (Fig. 2) în scopul delimitării locuirilor de Paleolitic superior vechi, descoperite în anul 2018. Din păcate, nu a fost observată nicio densitate de materiale arheologice, însă a fost delimitată o zonă cu cărbuni de lemn foarte bine prezervați. Conform adâncimii, este posibil ca acestea să aparțină nivelului datat la 32.000 ani BP. Asupra acestui aspect urmează să ne edificăm prin datările AMS, care urmează să le facem.

Informații suplimentare online

[Raportul 6445 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro/raportul-6445)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
